

Uz dzīvību un nāvi

V. PAVARS,

5. sevišķā latviešu pulka bijušais komandiera palīgs, atvaļināts majors, personālais pensionārs

1918.

gada jūlija vidū 5. latviešu pulku no Bologojas sūtīja uz Austrumu fronti cīņā pret bijušajiem Čehoslovākijas gūstekņiem un baltgvardiem, kas bija sacēlušies un grābjās ieņemt Kazanī. Par Austrumu frontes komandieri bija iecelts latviešu divīzijas priekšnieks Jukums Vācietis.

Austrumu frontes štābs atradās Kazanī, kur 27. jūlijā ieradās arī 5. latviešu pulks. Pilsētas darbaļaudis mūs sagaidīja ar prieku, bet vietējā buržuāzija — ar neslēptu izbrīnu un bailēm.

Pilsētā bija daudz bijušo baltgvardu virsnieku, junkuru un kadetu, bet Kazanī padomju garnizons bija vājš, steigā nodibinātās komunistu un strādnieku vienības bija slikti apbruņotas un apmācītas. Mūsu pulkā bija apmēram 1000 cilvēku, divas ložmetējnieku komandas, kā arī citas komandas.

Frontes komandieris J. Vācietis labi pazina pulka sastāvu, zināja, kādas ir tā kaujas spējas.

Čehu uzbrukumu Kazanī gaidīja no Volgas puses, no kuģiem. Mūsu 5. pulks ieņēma ostu un pieejas pilsētai, kā arī organizēja frontes štāba, valsts bankas un citu iestāžu apsardzi.

5. augusta vakarā ienaidnieku kara flotile pienāca pie Kazanī un mēģināja izcelt desantu. Viena 5. pulka rota devās pretuzbrukumā un desantu daļēji saņēma gūstā, pārējie balt-

gvardi, sakāpuši kuģos, bēga.

6. augustā baltgvardu flotilei izdevās izcelt desantu abos Volgas krastos pie Nižņiuslonas. Apmēram pulksten deviņos rītā kuģu piestātni ieņēma ienaidnieks, kas uzbruka pilsētai stacijas virzienā. Ap pusdienlaiku baltgvardi un čehi ieņēma Verhņiuslonu un atklāja uz pilsētu artilērijas uguni.

Pilsētas kremli atradās internacionālais bataljons, kas bija saformēts no serbu gūstekņiem. Baltgvardiem izdevās viņus noskanot pret padomju varu. Serbi no kremļa nodevīgi atklāja uguni uz strēlniekiem, kas apsargāja pilsētu, un nodarīja mums lielus zaudējumus. Latviešu strēl-

nieki, kā arī vietējās komunistu vienības cīnījās neparasti vīrišķīgi, taču spēki bija pārāk nevienādi.

6. augustā Austrumu frontes pavēlniecība deva pavēli evakuēt valsts banku, padomju iestādes, noliktavas un štābu. 5. pulkam uzticēja evakuēt valsts banku, kur bija koncentrēti lieli zelta krājumi. Banka tika evakuēta zem baltgvardu uguns, un mēs paguvām izglābt tikai nelielu daļu zelta.

Pēc divu dienu ilgām asiņainām kaujām 5. un 6. augustā mums vajadzēja ar kauju atstāt Kazanī. Sajā kaujā čehi un baltgvardi cieta lielus zaudējumus, viņu virzīšanās uz priekšu tika apturēta pie Svijažskas tilta. Mēs bijām ieguvuši laiku. Padomju karaspēks saņēma papildspēkus un drīz, 1918. gada septembri, atbrīvoja Kazanī.

Par Kazanī varonīgo aizstāvēšanu VCIK apbalvoja 5. latviešu padomju pulku (pirmo Sarkanajā Armijā) ar kaujas Sarkanā karogu. Daudzi komandieri un karavīri saņēma vērtīgas balvas.